

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

YTTRANDE

Dnr: Ks 2015: 1281

Yttrande över betänkandet Gestaltad livsmiljö- en ny politik för arkitektur, form och design (Ku 2014:02)

Svenska kyrkan har inbjudits att lämna synpunkter på betänkandet. Svenska kyrkans byggda miljöer är väsentliga inslag i den gestaltade miljön såväl i stad som på landsbygd. Både i dag och i historisk tid är Svenska kyrkans församlingar en av de största beställarna av konstnärligt utformade föremål. En stor del av det av Svenska kyrkans byggnads- och föremålsbestånd omfattas också av särskild statlig lagstiftning, dvs. de kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kyrkliga inventarier som omfattas av 4 kap. kulturmiljölagen.

SAMMANFATTNING

Svenska kyrkan ser positivt på betänkandets förslag. Att kvalitativt utveckla arbetet med gestaltningen som en röd tråd i samhällsplaneringen är viktigt i både nutid och framtid med hållbar utveckling som grund. Svenska kyrkan lämnar preciserade synpunkter på ett urval av betänkandets förslag.

SYNPUNKTER

Nya mål och en ny myndighet för Gestaltad livsmiljö

I betänkandet föreslås nya, styrande mål för de statliga insatserna inom området arkitektur, form och design. Som utgångspunkt till de nya målen rekapituleras bl.a. de miljömål riksdagen definierat och preciserat. Beträffande målen för kulturvärdena i den bebyggda miljön sägs: ”Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas”. Detta ligger helt i linje med Svenska kyrkans perspektiv på förvaltning av kulturmiljöer och byggt kulturarv. Svenska kyrkan ser detta som en viktig definition på ett miljömål där respekt för skapelsen går hand i hand med hållbarhet som ledord för utveckling av kulturarv och verksamhet.

Svenska kyrkan har tidigare tillhört den statliga sfären och därmed stått i nära förbindelse med den statliga politiken inom området arkitektur och design. Svenska kyrkan behöver nu som fristående aktör fortsatt kvalitativt utveckla sin roll som beställare av t.ex. arkitektur och föremål för kyrkligt bruk. Svenska kyrkan ser positivt på de nya målformuleringarna, som kan ge stöd och vara till inspiration också för civilsamhället.

I betänkandet föreslås vikten av att en ny myndighet, preliminärt Myndigheten för gestaltad livsmiljö, kan utvärdera och vid behov föreslå nya mål för arkitektur, form och design. De målformuleringar som avses genomsyra den statliga politiken behöver utgå från ett långsiktigt perspektiv, men samtidigt ha möjlighet till omorientering om detta är nödvändigt. Då målformuleringarna är generellt uttryckta krävs enligt Svenska kyrkan tydlig vägledning, utbildning och support bl.a. för att minimera godtyckliga skillnader i planförfarande, bygglovhantering och bedömningar, från länsstyrelser, olika kommunala nämnder till handläggande tjänstemän.

Vikten av medborgardialog

Medborgardialog framhålls som en nyckel till de nya målformuleringarnas genomslag. Skattefinansierad byggnation och långsiktig samhällsutveckling kräver transparens och goda möjligheter för enskilda och aktörer av olika slag att komma till tals. Det finns i betänkande beskrivet olika teorier om hur medborgardialog ska ske. En stor utmaning är trots allt att inte endast de redan ”invigda och engagerade” nås för möjlighet till konkret påverkan.

Den nya myndigheten kommer att få ett tolkningsföreträde då det gäller vad god arkitektur, form och design innebär i vår livsmiljö. Det är därför viktigt att myndigheten omfattar tvärvetenskaplig kompetens, bl.a. då det gäller religionens betydelse för civilsamhället och det inflytande den haft och har för de gestaltade platser och byggnader som skapar vår livsmiljö. Förutsättningar för en positiv samhällsutveckling torde böttna i en öppenhet för olika perspektiv där olika aktörer och medborgares tolkningar av vad som är ”vacker” och ”meningsfull” gestaltning måste respekteras. Goda intentioner i skapandet av livskvalitet skulle vinna på att fokusera mera på mätbara kvalitativa begrepp och förhålla sig försiktigare med subjektiva värderingar. Det är viktigt att ha en demokratisk öppenhet inom kulturpolitiken för olika aktörer, förutom specifika yrkeskategorier som arkitekter eller formgivare, att få prägla och forma vårt samhälle.

Utbildning inom området

Då det gäller förslagen om en förnyad arkitektutbildning saknar Svenska kyrkan utvecklade resonemang om hur vi ska ta tillvara det redan byggda, som konstant omformas och utvecklas. Inte minst det kulturhistoriskt skyddade fastighetsbeståndet behöver i framtiden specialkompetens i bruks- och förvaltarhänseende. Mot bakgrund av miljö- och hållbarhetsperspektiv, EU-direktiv och nationella miljömål borde det läggas stor vikt vid t.ex. livscykelkostnadsanalyser, kemikaliers påverkan, drift och underhållsperspektiv med fokus på att förvalta det fastighetsbestånd vi redan har.

Uppsala den

På kyrkostyrelsens vägnar

Antje Jackelén
Ärkebiskop, ordförande

Anders Granberg
Avdelningschef